

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Quarta. De Mixtione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

ibus, extendi in loco, & una aliam excludere, & tamen si unirentur in simul adhuc intendent qualitatem: ergo nulla solutio. Attamen respondeo, negando consequentiam; nam qualitas ex propria sua natura est indifferens ad extensionem, vel intensionem, ad diffusibilitatem & congregationem, ideò quamvis partes extensivæ sub ratione reduplicationis non possint esse intensivæ, possunt tamen sub ratione specificationis & absolute, quantitati verò convenit ex natura diffusibilitatis, & extremitas localis aptitudinalis, ideòque partes nunquam possunt ad invicem uniri, ut unam perfectiorem integrent quantitatem.

IV. Arguitur 2. Tum, quia qualitas intensa ut sex est perfectior, quam extensa ut sex; Tum, quia sequeretur contra nos, quòd calidum ut duo possit intendere, calidum ut duo univoce agendo, quia calidum ut duo potest producere suum calorem in quocunque subiecto capaci, quale est quocunque aliud calidum, tum denique, quia sequeretur, non dari terminum magnitudinis in intensione, quia si omnes gradus sunt ejusdem rationis, nihil impedit, quin posita quacunq; determinatione adhuc semper alius & alius addi possit: ergò. Hæc sunt magis principalia fundamenta contrariæ sententiæ, ita quòd etiam quosdam moverit, ut concederent in qualitatibus operativis

fieri intensionem, per partes heterogeneas, licet sint homogeneas in non operativis ut albedine, nigredine. Sed respondeo ad primum, qualitatem intensam & extensam in entitate nullo modo esse perfectiorem, quamvis perfectior sit intensa, quoad modum, majorem videlicet unionem in eadem parte subiecti, sicut, prout exemplificat Arriaga, qui haberet decem hominum nummos propter possessionem unitam diceretur ditior illis decem hominibus, licet in entitate non plus habeat, quam illi decem. Ad secundum nego sequelam, neque enim calidum ut duo est subiectum capax recipiendi calorem ut duo intensivè, nisi ab agente potente producere illos gradus, qualiter non potest alterum calidum ut duo, licet possit aliquod intensius calidum, verbi gratia ut sex vel octo. Neque dicas, per duos priores gradus caloris subiectum esse magis dispositum, quam si nullum haberet gradum, nam non est dispositum ad hoc agens, licet sit ad aliud, in hoc enim, licet non sit resistentia contraria, est tamen disparata, in qua nullo modo potest agere, cum non haberet magis rationem passivi, quam agentis. Ad tertium respondeo negando sequelam, quia nulla causa est assignabilis, quæ in infinitum sic intendere utpote cum omnes ad hoc sint limitatæ & experientia constat, nullam agere, nisi in determinata intensione.

DISPUTATIO IV. DE MIXTIONE ET MIXTO.

Finis Elementorum & Alterationis prævia est, ut ex iis commistis alia ex iis generentur; hinc prius Elementis cognitis & Alteratione perspectâ, mixtionem tam Elementorum, ex iis sit commixtio prima; quam aliorum compositorum, ex his oritur commixtio secunda, elucidabo; sit igitur

QUÆSTIO I. Quid sit Mixtio?

Dari Mixtionem nemo ambigit, verum quod notandum est Sermonem hic esse de Mixtione propria, non verò impropria, ea videlicet, quæ fit per conjunctionem plurium corporum diversæ rationis, absque destructione naturæ specificæ, qualis est commixtio hordei cum tritico. Aut quæ fit, quando qualitates contrariæ ad certam temperiem reducuntur, sicut calida aqua commixta frigide reducitur ad tepiditatem. Itaque Mixtionem propriè dictam definit Aristoteles, quòd sit *Miscibilium alteratorum unio*. In qua definitione significat mixtabilia, ut substantialiter conjungantur, alterari debere ad excludendam conjunctionem plurium, quæ substantialis quidem est, non tamen oritur ex vi alterationis mixtibilium, qualis est conjunctio, verbi gratia duarum aquarum, cum autem nulla sit conjunctio substantialis mixtibilium sine generatione speciali alicujus formæ in particulis mixtibilium &c. idem est dicere mixtionem esse miscibilium alteratorum unionem, ac esse productionem tertiæ substantiæ ex pluribus alteratis resultantis, easque in se continentis; unde Aristoteles accipit unionem in definitione. F. Amandi Hermann Physica.

ne non pro modo substantiali, qui est actualis nexus & vinculum extremorum unibilium, sed pro actione terminata ad unionem formæ mixti cum materia Elementari. Et quamvis hæc definitio bona sit, putarem tamen quòd clarius sic definiiri possit: *Mixtio est generatio mixti ex mixtibilibus alteratis illa in se continentis*. Particula generatio habet locum generis, reliquæ particule locum differentiæ, quæ distinguitur mixtio à productione simplici, aut substantiæ simplicis, ut Elementorum, aut mixtæ. Non enim quælibet productio substantiæ mixtæ postulantis temperamentum ex quatuor primis qualitatibus est mixtio; potest enim hujusmodi substantia produci per creationem, aut generationem simplicem sine mixtione, imò aliqua sunt mixta, quæ immediatè produci non possunt per mixtionem substantialem, ut homo & equus &c. quorum tamen substantiæ mixtæ dicuntur, quia postulant quatuor primas qualitates temperatas. Est igitur mixtio solum productio tertiæ substantiæ resultantis ex commixtione plurium, illasq; continens.

Dices: In his definitionibus committitur circulus, & definitum explicari per æquè ignotum; explicatur enim mixtio per mixtabilia, quæ non nisi per mixtionem explicari possunt, & mi-

II. Propria definitio.

III. Mixtio non explicatur per æquè ignota.

Pppp & mi-

& mixtibile æquè est ignotum ac mixtio. Omnis alius Responſionibus respondeo: sicut mixtio sumitur minùs propriè pro confusione locali particularum diverſorum corporum, & propriè pro generatione ſubſtantiali, quæ poſtea ſequitur in particulis jam confuſis; ita mixtibile ſumi poſſe vel pro diviſibili in particulis, quæ miſceri poſſunt ſecundùm locum, cum particulis alterius corporis, quod mixtile eſt relativum mixtionis impropriè; vel pro mixtibili ſubſtantialiter, quod eſt relativum mixtionis ſubſtantialis. In definitione autem mixtionis ſubſtantialis ponitur mixtile non primo, ſed ſecundo modo, ac proinde ſine vitio circuli. Eſt mixtio ſubſtantialis, productio tertiæ ſubſtantie in particulis rerum mixtibilium ſecundùm locum. Non definit etiam Ariſtoteles ignotum per æquè ignotum, quia priùs quid ſit mixtile docuit. Tum verò per id, tanquam per aliquid jam manifeſtius, mixtum definiit. Hæc pro titulo quæſtionis ſufficiant; Claritatis tamen gratiã

IV. Quæres primò: Utrùm forma mixti introduci poſſit in materiam unius Elementi tantùm? Reſpondeo, poſſe: Ita Scotus & Greg. in 2. diſt. 15. q. 1. quos ſequuntur Conimbricenſes lib. 1. c. 10. hinc q. 2. a. 2. Et ratio eſt, quia fieri poſteſt, ut actione diverſorum Elementorum diſymbolorum in unius tantùm materiam introducantur debite diſpoſitiones formæ alicujus mixti, antequam alterum tantùm patiar, ut ejus forma cedere cogatur: ergò.

Dices: Ariſtoteles lib. 2. hinc t. 49. dicit: Omnia mixta corpora eſſe compoſita ex omnibus ſimplicibus; ergò. Reſpondeo, Ariſtotelem ibi ſolum voluiſſe, in quovis mixto neceſſariò debere reperiri omnes quatuor qualitates primas Elementorum; unde ipſe 2. de part. an. c. 1. ait: mixtum conſici ex Elementis, vel potiùs ex virtutibus Elementorum.

V. Quæres ſecundò: Utrùm omnia Elementa, ſecundùm ſubſtantiam, concurrere poſſint ad generationem Mixti, ita ut forma Mixti in materiam omnium inducatur? Reſpondeo, poſſe. Quia per actionem mutuam poſſunt omnia eã proportione diſponi, ut ſe mutuo privent diſpoſitionibus neceſſariis ad retinendum formam Elementi & ex qualitatibus, iſtis conaturalium, reſractione exiſtat diſpoſitio debita ad formam Mixti, eo autem caſu, in materiam illorum, ne maneat ſine omni forma, introducetur forma Mixti. Addendum tamen, vix fieri naturaliter, ut omnia quatuor Elementa ſimul congenerentur in ea proportione, quã mutuã actione poſſint ſe, ſecundùm ſuas qualitates, reſringere, ita ut proveniat debita diſpoſitio Mixti, præſertim naturalibus eorum virtutibus motivis in diverſa tendentibus.

VI. Quæres tertio: Utrùm ex liquoribus permixtionum reſultare poſſit tertia ſubſtantia? Videtur quòd non. Quia ad veram mixtionem requiritur mutatio & productio novæ formæ ſubſtantialis, hæc autem non fit per confuſionem liquorum. Patet, quia, ut teſtis eſt Plinius lib. 16. nat. hiſt. cap. 37. & ante ipſum Cato de re ruſtica cap. 151. Si vinum aquã miſtum mittatur in vas hederaceum, tranſluit vi-

num & ſola manet aqua, non enim continet vinum vas hederaceum. Et confirmatur ex eo, quòd ſcribit B. Nemeſius lib. de natura hominis, ſpongeam oleo imbutam, ex vino aquã miſto puram aquam attrahere; ergò ſignum eſt, aquam vino miſtam adhuc retinere propriam formam, ac proinde per confuſionem illorum liquorum non provenire tertium aliquid mixtum.

Reſpondeo, liquores illos, qui inter ſe commiſcentur poſſe eſſe, aut ejuſdem ſpeciei, aut diverſe. Si ſint ejuſdem ſpeciei: Dicendum, ex mixtione illorum non generari tertium mixtum; ſi verò ſint diverſe ſpeciei, poſſe provenire tertium mixtum ab utroque, ſecundùm ſubſtantiam diſtinctum.

Primum patet: Quia nulla res corrumpit alteram ſuæ ſpeciei, ut in illa ſpecie aliam producat, cum omne agens tendat ad producendum ſibi ſimile, neque etiam corrumpit illam, ut in eadem ſpecie producat aliud individuum, non tamen intendit agens individualem ſimilitudinẽ, quam conſequi nõ poſteſt, ſed ſpecificam, quæ jam præſupponebatur. Nec refert, quòd aliquando hujusmodi liquores diſſimiles ſunt in accidentibus, ut vinum album & rubrum; hanc enim permixtionem non ſequitur mutatio ſubſtantialis, ſed ſolum accidentalis, quemadmodum ipſa diverſitas hujusmodi liquorum non eſt in ſubſtantia, ſed in accidentibus: unde & communis Theologorum ſententia eſt, quòd ſpecies vini conſecrati in venerabili Sacramento miſcentur vino non conſecrato; quamvis illa miſtio vera nõ fit, quia miſtio nõ ſolum dicit mutationem localem, ſed etiam diviſionem, interpoſitionem & alterationem partium, quæ non ſunt in corpore Chriſti, quòd eſt ſub ſpeciebus conſecratis, ſub eis manere ſanguinem Chriſti; quam Conimbric. loco cit. a. 3. decreto Innocentii tertii confirmat.

Secundum patet primò: Quia per commiſtionem liquorum diverſe ſpeciei tanta poſſe teſt fieri alteratio illorum per mutuam qualitatem, quæ ſunt in iſtis, reſractionem, ut temperamentum & diſpoſitiones illarum corrumpantur & conſequenter formæ ſubſtantiales, ac proinde vel unus in alium, vel ambo in tertium aliquid mixtum tranſeant: ergò.

Deinde idem confirmatur ex Ariſtotele, qui t. 86. dicit: aquam in vinum, ſi debita proportione illi miſceatur, perfectè commutari. Præterea: quia in ſacrificio Miſſæ aqua, quæ ante conſecrationem calicis vino infundi ſolet, ante conſecrationem actione vini convertitur in vinum, ut docent Theologi communiter, vel lib. vel in 4. diſt. 11. unde & modiciſſimam eam eſſe oportet, ut expreſſe dicitur in Concilio Florent. nempe ut ſit in debita proportione ad actionem vini, à qua ſuperari & converti debet; Verumtamen licet etiam hic vinum non converteret aquam, ut probabile mihi ex ratione videtur, ſufficit prima ratio, unde

Ad rationem dubitandi reſpondeo: Si vinum per vas hederaceum remanente aquã tranſfluat, id debere fieri poſt confuſionem quidem localem vini cum aqua, ante tamẽ alterationem, ſufficientem ad miſtionem ſubſtantialem; ad hanc enim aliqua mora temporis requiritur, quòd etiam modo intelligendum eſt, quòd dicitur, per

Forma Mixti in materiam unius Elementi induci poſteſt.

Poſteſt etiam forma Mixti in materiam omnium induci.

Videtur quòd ex confuſione liquorum non reſultet tertia ſubſtantia.

per artificium posse vinum ab aqua permixta separari. Vel, ut notat D. Thomas in 4. Dist. 1. expositione Litteræ, id, quod è vino eximitur, non est aqua, sed liquor vini aque similis, nondum exquisitè decoctus, quem etiam ex puro vino dicit effici posse, si enim vel vinum in aquam, vel aqua in vinum mutuâ qualitatum aëtionem, permixtionem substantialem tranferat, cum jam non amplius perseveret substantia, vel aquæ vel vini, separari utique ab invicem non poterunt. Atque secundùm hæc respondendum est ad illud de spongia oleo imbuta.

QUÆSTIO II.

Utrum forma Elementorum, & miscibilium maneat in mixto formaliter, vel solum virtualiter?

letus, Bannes, Suarez, Vallesius. Pro qua sententia

Notandum primò Ex Scoto 2. d. IV.

15. q. un. supra B. mixtum ex Elementis generari, posse dupliciter intelligi, vel, ut ly Ex denotet habitudinem causæ materialis, vel, ut notat habitudinem termini a quo, cum quo terminus ad quem habet incompossibilitatem. Mixtum generatur ex Elementis non ut ly Ex denotat habitudinem causæ materialis, prout ignis generatur ex materia aëris, tanquam ex subiecto generationis, tunc enim mixta corrumpentur in Elementa, tanquam in subiectum corruptionis, quod est manifestè falsum, quod patet ad sensum; quando enim mixtum generatur ex quatuor Elementis, non statim videntur ibi esse quatuor Elementa & si videntur, de novo generantur.

Quomodo ex Elementis fiant mixta.

Notandum secundo: Ex Scoto supra G. quòd, quando mixtum fit ex Elementis,

in ipso mixto non remanet forma substantialis ipsius Elementi, sed totaliter desinit esse, cum fiat ex ipsis, ut ex termino a quo, non ex subiecto, neque consequenter possunt remanere eadem qualitates; quia corruptâ formâ corrumpuntur etiam qualitates propriæ, atque adeò in mixto nec secundùm esse substantiale, nec secundùm esse accidentale manere, sed solum secundùm quandam convenientiam & similitudinem, & sicut ex diversa Elementorum concurrentium mixtione aliquando fit mixtum, quod magis convenit cum forma substantiali in uno Elemento, quàm cum alio Elemento, ut quando ex mixtione Elementorum fit forma lapidis, quæ magis convenit cum forma substantiali terræ; hinc qualitas hujus mixti dicitur magis similis qualitati illius Elementi, nempe gravitati, quæ est principium motûs deorsum & terra, propter talem qualitatem, suæ qualitati magis similem, dicitur prædominari in mixto, nempe in lapide & ita dicendum de cæteris.

V. Quomodo maneat qualitas.

His præmissis Quæstionis status est, VI.

num Elementa maneat formaliter in mixto, hoc est, secundùm suam entitatem substantialem, ita ut quodlibet ex his sit in quolibet mixto, verbi gratiâ in ligno ignis, aër, aqua & terra, vel utrum virtualiter, secundùm virtutes suas, quatenus scilicet qualitates primæ, per quas Elementa agunt, & alia corpora ad generationem & corruptionem disponunt, reperiantur in quolibet? Primum dicit Albertus magnus, Avicenna, Averroës, quos sequitur Cammerarius; secundum tradit Doctor 2. d. 15. q. un. post Philosophum D. Thomas & communis Peripateticorum, cum quibus

VI. Quæstionis status proponitur.

Dico I. Elementa non continentur formaliter in mixtis, bene tamen virtualiter. VII.

Probatur primò: Quæ repugnant inter se, repugnant in tertio; sed ignis & aqua formaliter, secundùm suas formas, repugnant inter se; ergo & in tertio, & consequenter in mixto simul contineri non poterunt.

VII. Resolvitur Quæstio.

Probatur secundo: Si Elementa formaliter manerent in mixtis, aut omnia quatuor manerent formaliter in qualibet parte, aut unum in una parte, & alterum in

pppp 2 alia

I. Petrus dicitur

II. Dicitur in

III. Dicitur in

alia, neutrum dici potest; ergo. Probatur minor, non quodlibet in qualibet parte; tum, quia forma ignis & aquæ naturaliter (sicut etiam quæcunque aliæ substantiales non subordinatæ) non sunt incompatibiles in eodem subjecto; tum etiam, quia deberent esse simul penetratæ, quod falsum est: nec etiam manet unum in una parte & alterum in altera, tum, quia quælibet pars mixti est mixta; ergo debet quælibet pars continere Elementa aliquo modo, alioquin non essent mixta; tum, quia ex hoc sequitur, nullum mixtum esse homogœneum, quia haberet partes diversæ rationis, si unum esset in una parte & alterum in altera.

Probatur tertio: Forma Elementi, secundum suum esse essentiale, dum unitur materiæ, eidem tribuit esse substantiale suppositale completum, non amplius ad aliam formam substantialem recipiendam ordinabile: ergo non potest forma Elementi formaliter manere in & cum forma mixti, quia ex eentibus per se & in actu, non fit unum per se, sed unum per accidens. Probatur Antecedens: quia si talis forma Elementi esset per se naturaliter ad aliam formam recipiendam ordinabilis, & ab illa informabilis, ipsa posita, ex ordine naturæ, necessarii deberet perfici à forma mixti, nam posita ultimâ dispositione ad aliquam formam, secundum naturalem cursum, necessarii ponitur ipsa forma, & ita non posset Elementum manere in suo esse separatum, sed deberet necessarii constituere mixtum. Confirmatur: Si ignis maneret formaliter in mixto, deberet habere pabulum, vel deberet citò definere & si pabulum haberet, augmentaret se, & prævalendo in aliud Elementum, & ipsum, & mixtum destrueret. Denique non videtur, si ignis formaliter maneret in mixto, verbi gratiâ pisce, quomodo rotus Oceanus eum non extingueret.

VIII.

Probatur quod tantum virtualiter continentur

Probatur secunda pars, tum ex Philosofo 1. Gen. 84. & 86. ubi aperte asserit, Elementa potentialiter, & secundum virtutes manere in mixto; quod & repetit. 2. de part. ani. 1. & 3. Cœl. 31. quem gratis Adversarii pro se contorquent: tum ex Scoto supra 2. ubi dicit: *Formam Elementorum esse inferiorem, & potentialiorem quàm sit forma mixti, quare Elementa manent in mixto, velut imperfecta & inferiora manent in superioribus, in quibus non manent, nisi virtualiter; dico ergo, quod Elementa non manent in mixto, secundum substantiam, nec oportet dicere quod manent secundum qualitates suas, sicut nec qualitates extremorum manent in medio; manent ergo in mixto, sicut si diceretur, quod sensitiva & vegetativa manent in intellectiva: tum denique, si aliquo modo continentur, quod ab omnibus supponitur; ergo virtualiter, cum non formaliter, cum alius modus continendi non sit.*

IX.

Obiectio ex auctoritate Philosophi facta à Cammerario.

Cammerarius ad impugnandam Conclusionem de Auctoritatibus Aristotelis cammeram complet & implet, nam dicit Aristoteles 1. Gen. t. 84. quod si Elementa totaliter corrumpentur, non esset mixtio, sed generatio: 3. Phys. t. 88. negat, guttam vini cum decem millibus aquæ misceri, quia corrumpitur:

& t. 50. *Hæc enim neg. corrupta esse necessarium est mixta.* 2. de Gen. tex. 48. ait, quod quando in congressu duorum Elementorum unum est absolute actu, alterum vero potestate, non est mixtio, sed generatio: ergo ad mixtionem non debet concurrere corruptio Elementi, adeoque in mixto manent formaliter. His Auctoritatibus Scotus 2. d. 15. cit. F. unica responsione satisfacit, dicens, non per hoc mixtio distinguitur à generatione, quasi quod in mixtionibus, quæ miscentur, non debeant corrumpi, quia omnis mixtio est quædam generatio, & per consequens corruptio alterius, sed per hoc solum distinguitur, quod in generatione, quæ est mixtio, genitum debeat continere illa, ex quibus fit, non actualiter, sed in potentia; hinc ait Aristoteles, guttam vini non misceri cum decem millibus aquæ, sed corrumpi; quia aqua non continet potestate vinum; omnis itaque generatio est mixtio, non vero omnis mixtio generatio est. Et quando Aristoteles 3. Cœl. dicit, Elementa non habere propriam figuram, quia si haberent, conservarent in mixto, non valet inde inferre; ergo actu & formaliter in mixto manent Elementa; nam Aristoteles ibi arguitur contra Platonem & Democritum, ponentes Elementa formaliter in mixto; vel asserentes, habere proprias figuras inseparabiles, idcirco concludit Aristoteles ad hominem, non ad mentem suam.

Secundo congregat congeriem experientiarum & in primis dicit, mixta resolvitur in Elementa; unumquodque autem resolvitur in ea, ex quibus constat: ergo. Probatur Antecedens: in combustione ligni accenditur flamma, quæ est ignis; segregantur cineres, quæ sunt terra; exhalat fumus, qui est vapor aeris; & effluit humor aqueus ex ligni extremitatibus: idem conspicitur in solutione cadavens; in floribus per distillatorium; in calce per infusorem aquæ; in urina, ubi manifeste terra infusendo apparet; in silice & chalybe: ergo ignis formaliter ibi continetur. Respondeo, verum esse, illa formaliter contineri in aliquo, in quæ potest resolvitur, si resolutio fiat per solam unionis ablationem, non vero, si resolvatur tanquam in aliquid de novo productum ex ipso, per ipsius destructionem; mixtum non enim aliter resolvitur in Elementum, nisi quatenus Elementum introducit suam formam substantialem in materiam mixti illud corrumpendo. Itaque in ligni combustionem flamma antea non erat, sed de novo advenit ab agente extrinseco, cuius virtute plures ligni partes in flammam convertuntur. Nec cineres terra sunt, nec fumus aer, sed mixta, nam diversorum mixtorum cineres, & fumus diversas habent virtutes, quod magis patet in humoribus corporis humani; nemo enim dicit, flavam bilem esse ignem, sanguinem, aerem; pituitam, aquam; & atram bilem, terram. Ita distillatorio ex floribus educum illud esse ignis est, nec aer, sed mixtum, humos ille neque aqua, alioquin ad Baptismum valeleret, vel si aqua aliqua extrahitur, fiat permixta in poris; in urina non est terra, sed quid mixtum (alioquin vel quilibet deberet

deberet laborare arenâ, vel in qualibet urina reperi (genitum in renibus, vel aliis partibus animalium. In calce verò ex aduisione, continentur aliquæ particule ignis, quas tamen non habebat ante aduisionem. De collisione silicis & chalybis dico, ignem illum generari à Cœlo inueniente aërem rarefactum per affricum, & ad formam ignis dispositum. Deinde si ignis formaliter in mixto continetur, ex cuiuslibet collisione generari deberet, quod tamen nequaquam videmus contingere.

Tertio Arguatur rationibus in contrâ.

Et in primis; sequeretur, Elementum unum non plus contineri in mixto, quam in alio Elemento; neque futura magis composita mixta, quam Elementa, imò Cœlum ipsum dici posse mixtum, cum virtualiter Elementa contineat; Deinde: non esset ratio, quare Elementa præsupponerentur mixtis, sed materia prima posset indifferenter omnes accipere formas, quod tamen non accidit, sed mixtum semper Elementum præsupponit. Denique secundum Scotum supra, sic Elementa sunt in mixto sicut vegetativa & sensitiva in rationali, sed gradus vegetandi & sentiendi, sunt formaliter materia, alioquin non diceretur homo formaliter sentire & vegetari: ergò. Respondeo negando sequelam primam; quia unum Elementum non habet convenientiam in omnibus qualitatibus, sicut habent mixta, ratione cuius plura Elementa contineri dicuntur in mixto. Ad secundam dico, veram esse, si consideretur compositio substantialis, si verò considerentur dispositiones tam in generatione, quam conseruatione mixti requisitæ, falsam; nam forma Elementi duas tantum qualitates dispositivas, & conseruativas requirit, mixtum verò omnes quatuor, & plures secundas. Ad tertiam Respondeo, Cœlum non continere Elementa formaliter in genere causæ formalis, bene tamen in genere causæ efficientis, seu effectivæ. Ad ultimum dico paritatem illam non valere in omnibus, alioquin sicut anima rationalis est principium sentiendi quo formale, ita forma mixti esset principium formale quo mixtum sit, ignis, aër, terra, aqua. Valet ergò de continentia quasi formali, secundum gradum perfectionis, de qua infra. Itaque

Dico 2. Qualitates Elementorum virtualiter solum continentur in qualitatibus mixtorum. Ita Scotus supra G. ubi hæc habet: Cum dicitur, quod qualitates Elementi non sunt sine Elemento, dico, quod in mixtis sunt qualitates similes qualitatibus Elementi, non eadem, Scotum sequitur Lichetus, & Ruvius contra Maltrium, quem miratur Rubeus mentem attingisse Scoti, non Doctrinam tam clarâ. Probo itaque ex Scoto jam citato. Et 4. d. 12. q. 2. B. ubi probat, qualitatem perfectiorem esse quantitate, hæc ratione: Secundum ordinem substantiarum attenditur ordo qualitatum, substantiis enim nobilioribus correspondent qualitates nobiliores, non autem sic correspondent ordo quantitatum; non enim semper nobilior substantia majori est in quantitate; ergò si ratio Scoti valet, cum mixti substantia sic essentialiter perfectior (sicut totum est perfectius parte, & continens contento) quam forma Elementi,

pariter ejus qualitas debet esse perfectior: ergò non sunt ejusdem rationis, alioquin sicut una quantitas comperit omnibus corporibus, ita eadem qualitas specie posset illis comperere, & ita ordo qualitatum non attenderetur penes ordinem substantiarum, quod est immediate contra Scotum.

Prosolutione plurium argumentorum, quæ tam contra hanc, quam contra præteritam Conclusionem afferri possunt, Nota; duplicem esse continentiam, virtualem unam, in genere causæ efficientis, quâ una forma alteram contineri dicitur, quia potest illam producere, & hoc modo mixta non continent virtualiter Elementa; alia est formalis, quæ iterum duplex est, prima, quâ una forma (cum sit perfectior) materiam perfectiori gradu perficit, quàm forma imperfectior & inferior, & si der gradum, & perfectionem, quam dat forma inferior, perfectiori tamen, & eminentiori modo. Secunda, quâ forma continens potest dare, & continere operationes, & effectus formales alterius formæ, qualiter anima continet vegetativam, & sensitivam: in proposito forma mixti Elementa virtualiter continet priori modo, non posteriori.

XIV.
Multiplex
continentia
virtualis.

QUÆSTIO III.

De Temperamento Mixtorum.

Temperamentum esse qualitatem

communis est Philosophorum & Medicorum sententia, quod exinde patet, quia ex qualitatum temperatione disponitur & præparatur materia ad formam mixti. Non est tamen qualitas simplex (sic voluit Avicenna) quinta distincta à primis, sed aggregatio primarum qualitatum ad certam temperiem redacta, quæ propterea *simplicia* dicitur, id est primarum qualitatum proportio; & ratio est, quia mixtorum temperamentum in ipsis est, ut producat, & conseruetur substantia mixti, ad hunc finem autem sufficit primarum qualitatum temperies; ergò.

I.
Temperamentum non est qualitas simplex.

Temperamentum autem hujusmodi, ut docent Medici in univèrsum duplex est; nempe Uniforme, quod temperatissimum dicitur, & est illud, in quo omnes quatuor qualitates æquâ proportionem graduum, & quasi puncto cœunt, sive; quod velut æquo pondere libratur. Unde etiam à Medicis, ut videre est apud Ferrelium, temperamentum ad pondus appellari solet, & exquisitè etiam temperatum. Et Difforme, quod etiam intemperatum dicitur, in quo qualitates est inæqualitas quædam, sive in quo qualitates ab æquilibrio in diversam latitudinem, & exuperantiam recedunt, quod etiam à Medicis, quia disparibus qualitatum portionibus concretum existit, temperamentum ad justitiam dici consuevit, cum enim non unum sit hujusmodi temperamentum, quemadmodum uniforme, sed varium, quâdam quasi lege justitiæ, proportionem geometricâ unicuique rei, pro ratione & conditione naturæ ipsius & formæ, à natura tribuitur, sicut in Republica honores.

II.
Temperamentum est duplex.

III.
Rus exami-
nanda sint.

His præmissis sequentes difficultates sunt examinandæ. Primò, an detur temperamentum ad pondus? Secundò, quòdnam temperamentum sit excellentius? Tertio, quòdnam sit accommodatius ad excellentiam ingenii? Et quartò, quòd sit singularum partium corporis humani per omnes ætates? Ad quæ singula utpote curiosa, breviter sequentibus

IV.
In mixto in-
animato po-
tèst dari
temperamen-
tum ad pon-
dus non verò
mixtato.

Dico primò: In mixto inanimato, & homogeneo, sicut & in aliqua parte mixti animati, non repugnat dari temperamentum ad pondus: In mixto autem animato toto, saltem in statu conaturali, secundum omnes partes, naturaliter non potest dari. Ita ferè Toletus lib. 2. hic q. 11. Conimbricen. ibidem c. 8. q. 2. a. 3. Ferrelus 3. Physicorum c. 4. & alii apud Conimb. a. 2.

Prima pars patet: Quia qualitates contrariæ pari gradu possunt esse in eodem subiecto, & esse dispositio necessaria alicujus formæ Mixti ut patet ex d. in præced. q. ergò. Quæ verò objici solent contra hanc rationem, ex eisdem dictis solvantur.

Secunda pars patet: Quia mixtum animatum constat partibus heterogeneis, partium autem heterogenearum non est idem temperamentum. Deinde: quia functiones partium animalis consistere non possunt cum tali temperamento, cor enim calidissimum esse debet, alioqui non confisteret vita, tum sanguis, post hanc caro simplex, & hanc sequitur jecur, hoc lien, lienem renes, & his succedit cutis temperata; Contrà verò cerebrum debet esse frigidum, ossa sicca & nervi, pupilla humida, quòd si hæc ad æquale pondus reducerentur, operationes eorum utique perirent.

Dixi autem in statu conaturali; quia fortè in via corruptionis & statu præternaturali aliquo instanti, vel ad breve tempus, non repugnat vivens, maxime si non sit animal, in omnibus partibus habere temperamentum ad pondus, vel etiam miraculosè

V.
Tempera-
mentum hu-
manum
omnia excel-
let.

Dico secundò: Temperamentum humani corporis præstat cæteris omnibus. Ita Pejerius lib. 4. in Gen. disp. 3. quæ est de formatione & præstantia humani corporis q. 1. Conimbr. lib. 2. hic c. 8. q. 3. a. 2. Ratio, quæ probari solet, est, quia materia ejusque affectiones sunt propter formam: ergò cum anima rationalis, & naturæ, & operationum præstantia superet omnes formas Physicas, corpus, quod est domicilium illius, consentaneum fuit, temperamentum fortiri præstantissimum, ut sic esset proportionatum ad idoneum Instrumentum, per quod operationes suas, dum in illo moratur, perageret.

VI.

Dices. Si homo haberet perfectius temperamentum, quàm cætera animantia, perfectius etiam, ejusdem beneficio, obiret functiones animales, quàm cætera animantia. At non obit perfectius, à multis enim brutis sensum præstantiâ superatur, visu ab Aquila & lynce; auditu à vulpe, apro, anserè, & talpa; odoratu à cane, & vulture; Gustu à gallina & simia; tactu ab araneis, & serpentibus, & ut vult Scal. exerc. 247. à limacibus, & ostreis.

Deinde: quia quibusdam brutis inest major pulchritudo, quàm homini, ut pavoni, phœnici; at pulchritudo sequitur excellentiam temperamentis: ergò.

Ad primum Respondent Conimbricenses: Quòd homo in quibusdam animalibus functionibus superetur à brutis quibusdam, non arguere, in his præstantius esse temperamentum in illis, quàm in his, sed præstantiam judicandam esse ex iis functionibus, quæ ad tactum, quæ circa temperamentum immediatè versatur, & ad gustum, qui tactus quidam est, & ad potentias vitales sensusque internos pertinent, his autem præstare hominem brutis, licet quoad gustum, & tactum in specie quædam videantur excellere hominem. De quæ in lib. de anima.

Deinde Respondetur, sensum aliquem præstantiorem esse in uno, quàm in alio, æstimari posse, ut docet Aristoteles 1. Gener. ani. c. 1. duobus modis, nempe primò ex perceptione rei sensibilis, quæ ratione factus, qui est in hoc animali, præstantior potest esse eo, qui ejusdem rationis est in illo; aut, quia rem sensibilem celerius, aut quia longinquius percipit; Aut, quia minora & temora sensibilia comprehendit; Aut, quia sensibile vehementius nullâ sui offensione, aut difficultate capit. Deinde ex adjudicatione rerum sensibilium, earumque differentiis omnibus exploratè & distinctè, cognoscendis atque discernendis, qui modus est longè præstantior. Bruta autem quædam, licet sensibus præstent homini priori modo, non tamen secundo. Ut in libris de anima dicam, nempe accidentaliter quidem nos excedere quædam, non tamen ad intrinsicè & essentialiter.

Ad secundum negatur primò, pulchritudinem ex solo temperamento oriri; un-
veniuntur enim qui cum egregia qualitate temperie deformes sunt, sed oritur pulchritudo partim à temperamenti bonitate, unde fere suavitas colorum existit, partim à virtute formatricis & austerice, unde concinna & absoluta membrorum perfectio nascitur. Negatur deinde, bruta quædam simpliciter pulchriora esse homine, licet enim colorum varietate ornate & jucunda sint, & in hac excedant hominem, non tamen proportionè, & congruentiâ membrorum ad sua munia obeunda, & figurâ, quæ etiam requiruntur ad pulchritudinem. Den-
nitur enim pulchritudo, ut in solis animantibus visitur: Aptæ membrorum corporis compositio & figura, cum coloris quadam suavitate; quæ compositio tria includit, nempe debitum numerum membrorum, eorundem in propria secte, situque collocationem, & congruam magnitudinem. Ut verò in communi in corporibus viventibus & non viventibus reperitur, definitur solet: Aptæ corporum, seu partium ejusdem corporis inter se compositio & ordo. Quæ ratione mundum pulchrum, arbor em pulchram dicimus.

Plura habent Conimbricenses, ubi etiam explicant, cur figura recta humani corpori conveniat, & tributa sit. Causâ enim efficiens, ut docet Aristoteles 2. de part. c. 7. & lib.

& lib. 4. c. 10. Est abundantia caloris, maxime ejus, qui residet in femine, cujus virtute corpus humanum membratim figuratur & formatur, & cujus ope virtus motiva corpus in sublime effert; unde senes deficiente calore incurvescunt. Materialis est valde mollis & delicata temperies ejus materia, ex qua formatur corpus humanum. Finis est sensuum exteriorum commoditas, qui homini dati sunt, non solum ad utilia querenda, & noxia declinanda, ut brutis, sed etiam ad comparandam rerum, maxime Cœlestium, scientiam, quarum contemplatione provehitur homo ad cognitionem Authoris nature; ad hoc autem conveniebat, ut sensus, maxime visus & auditus, essent in Loco excelso, & ad Cœlum erecto. Secundo, ob commoditatem sensuum interiorum, qui proxime intellectui subserviunt, hi enim, si depressum fuisset caput hominis, nimis crassif, hebetes & tardi fuissent. Tertio, ob usum & commoditates innumerabiles manuum, quibus caret homo si prono esset corpore, uti enim manibus ad ingrediendum, more brutorum, debuisset. Quarto, ad formandum sermonem: Si enim brutorum more, curvo fuisset corpore, ore cibum, ut illa, apprehendere debuisset; unde os habuisset nimis oblongum, deductum & apertum, linguam nimis duram, crassaque labia, ac proinde non habuisset debitam constitutionem ad humanam vocem formandam. Denique, ut intelligeret homo, se non ad hæc caduca, sed Cœlestia, esse procreatum.

obtunderet potius mentis aciem, quam acueret; ergo. Respondeo, duplex esse genus melancholicorum, ut colligitur ex Aristotele Loco cit. Et Gal. 2. de temperamentis. Unum est eorum in quibus abundat bilis atra, sed sicca frigida, fœculenta, qui ferè sunt colore luridi, frigidi, malè concoquentes, & tales Melancholici stupidi, obtusi, formidolosi, solitaria habentur, & nonnunquam in alienationem mentis incidunt, ut testatur Hippoc. 6. Epidemiorum. Et Gal. lib. 3. de Locis affectis c. 6. Alterum genus Melancholicorum est, in quibus abundans atra bilis calore fovetur, & attenuatur clario sanguine & colore purpureo nitens, & hi plerumque abundant flava bili, cujus calore, frigus nimium excedens, ab atra depellitur, & hi ferè magno & excellenti ingenio sunt præditi, de quibus loquitur Aristoteles illo Loco, nimirum atra bilis, prout variè attemperatur, sic afficit variè, quod in aliis etiam rebus cernere licet.

Adde, homines multi Studii, ætatis decursu, multam bilem atram congregare, vel potius calidum & siccum temperamentum in Melancholicum permutare. Dum enim multo studio, & attentione animi, Spiritus animales hac illucque agitant, ac vehementer distrahunt, cerebrum sensim exsiccat, & calore, cujus pabulum est humor, destituitur. Unde fit, ut sanguis ipse atrior, sicciorque evadat, & in atram bilem convertatur. Et de hac adventitia Melancholia sunt, qui locutum fuisse eo loco Aristotelem existimant.

XII.
Explicatur
aliter Aris-
toteles.

Demum in hoc dubio observandum, cum intellectus in apprehendendo, componendo, discurrendo, judicando à phantasia dependat, præstantia dependeat, de quo lib. de anima; bonitas autem à phantasia sensiferio, à quo inest ad ingenii præstantiam, perspicaciamque conferre, vel eidem obesse, quæcumque corpus qualitatibus benè, aut malè afficiendi, vim habent. Talia verò sunt natalitia sydera, & horoscopi, licet enim Cœlum immediate influere in animum hominis nequaquam possit, indirectè tamen potest, hoc vel illo modo efficiendo corpus, secundum dicta de Cœlo.

XIII.
Que adhuc
observanda
pro bonitate
ingenii dis-
cernenda.

Deinde progenitores, unde illud Poëta: Fortes creantur foribus & bonis; præterea regionum, locorumque situs, sola enim affectio, compositioque diverso modo corpora immutant. Unde Cyrus Rex Persarum, referente Plutarcho in Apophteg. & Herod. in Calliope, Persas cupientes pro regione sua montana & aspera, planam & mollem occupare prohibuit, asserens, ut plantarum semina, sic hominum vitas esse.

Insuper ad ingeniorum præstantiam perspicaciamque, vel contra nocumentum aliquod, adferre potest ratio victus, ut notant inter alios Galen. lib. de cibis boni, & mali succi. Et Plinius lib. nat. hist. c. 37. hoc est, tum ipsius cibi, potusque conditio & natura, tum in eorum usu frugalitas, & intemperantia.

Quidam enim cibi ut olera, fabæ, lac, caseus, carnes salitæ, aliaque flatum gignentia ingenio, memoriæque officiant. Et univer-

XIV.
Qui cibi nos
creant ingenio.

X.
Quædam
remota
progenia
phœnicæ.

VII.
Dicitur
quod
quidam
genus
phœnicæ
est
quod
dicitur
phœnicæ
genus
est
quod
dicitur
phœnicæ
genus
est

XI.
Dicitur
ob
quod
dicitur
ob
quod
dicitur
ob

Sanguinei verò, lile aptissimi sint ad functiones potentiarum vegetivarum obundos, quia calidi & humidi; non tamen æquè ad sensuum interiorum functiones. Qui solum sunt cholericus, velociter quidem apprehendunt, & promptè intelligunt, quia tamen sunt inquieti minus constantes, & laborum impatientes, & citò quilibet occasione animum ad alia vertunt, minus premunt res, & minus solide judicant. Phlegmatici, humidi & frigidi multa, ob nativi calidi imbecillitatem, habent excrementa, quibus Spiritus obturbantur; unde sunt tardi, rudes, somnolenti, stolidi, &c.

Dices: Succus melancholicus est pars sanguinis terrea, & densa, ex crassiori chymi parte, quæ proinde frigiditate sua & crassitie

sim omnis intemperantia ac nimia fatietas ingenio obest, nihil tamen magis, quam obcenæ voluptates, cujus ratio est; quia iis homo nimis applicatur ad materialia & sensibilia, unde necesse est, debilitari ejus operationem circa intelligibilia. Adde, quod impuræ voluptates cerebro, in quo sunt interni sensus, plurimum nocent, ut docet Galenus, ejusdem Hippocrat. Adde, quod eadem etiam oculis nocent ut testis est Aristoteles 2. Gen. an. c. 2. quorum tamen usus ad ingenii munera necessarius est quam maximè, unde & Sen: in præfat. lib. 7. declamat: nihil tam mortiferum est ingenio, quam luxuria

XV.
Explicatur
temperamen-
tum singula-
rum parte-
rum.

De diversitate temperamenti in singulis partibus corporis humani, dicendum, quoad calorem, cor primas habere, cæterasque partes excedere; Tum, quia fons est nativi caloris; tum, quia id tactu constat, dissecto enim animante, & digitis in cordis ventriculos missis, ferventior ille Locus deprehenditur, quam cujusvis alterius partis. Secundum Locum obtinent Spiritus, quibus tamen Ferrelus c. 6. primas tribuit, minus tamen rectè, cum Spiritus à corde calorem mutuatur. Tertium sanguis & flava bilis. Quartum simplex caro. Deinde hepar, tum lien, tum renes, tum cutis temperata, ab hac in frigiditatem propendit adeps, deinde cerebrum, etsi hoc confluentibus eò Spiritibus non parum caleat, cerebro frigidior est spinæ medulla, hæc frigidiores nervi molles. Deinde sequuntur duriores, motibus accommodati, ab his est vena, deinceps arteria, post hanc membrana, quibus omnibus frigidiores sunt tendones, his vincula, tum cartilaginee, ab his ossa, ab his pili, & ultimò pituita, omnium quæ in corpore sunt frigidissima.

Quoad siccitatem verò pilis omnium est siccissimus, hunc suo quoque ordine deinceps consequuntur, os, cartilago, vinculum, tendo, membrana, arteria, vena, nervus motui destinatus, ab his cutis succedit temperata, hinc in humidum jam abit nervus sensationi destinatus, hoc humidius est cor; Deinde renes, hepar, lien, caro simplex, his succedit pulmo,

post hunc est spinæ medulla, deinde cerebrum, osium medulla, inde adeps, tum sanguis, de-
mum pituita omnium quæ in nobis sunt ut frigidissima, sic humidissima.

Quantum ad temperamentum singu-
larum ætatum attinet, primò easD. Augustinus pluribus in Locis, & lib. 83. qq. 9. 58. in sex dividit dicens; Sunt enim ætates sex, etiam in uno homine, Infantia, Pueritia, Adolescentia, Juventus Gravitatis (virilitas) & Senectus. Infantiam ait lib. 16. Civit. cap. ult. appellatam hinc esse, quia fieri non potest, & lib. de vera Religione cap. 26. sic singulas describit: Prima hujus ætatis infantia, in nutrimento corporis alitur, penitus obiviscenda crescenti. Eam pueritia sequitur, unde incipimus aliquid meminisse. Hinc succedit Adolescentia, cui jam propagationem proli natura promittit, & Patrem facit. Porro Adolescentiam juvenis accipit, jam exercenda muneribus publicis, & honoranda sub legibus; in qua vehementior prohibitio peccatorum, & pena peccantium serviliter coercens, carnalibus animis atrociores imperii libidinis igitur, & omnia commissa congeminat. Post labores ætatis Juventutis seniori pax nonnulla conceditur. Inde, que ad mortem deterior ætas atque decolor, & moris subdior debiliusque perducit. Hæc est vita senectutis. Ex quibus colligo, Infantiam humidissimam esse, & durare usque ad annum tertium vel quartum, quia hæc penitus nobis est ignorata. Remittit humor in pueritia usque ad annum decimum, horum etenim plurimorum recordamur ex eo, quod temperamentum siccius fuit. Hinc ad decimum octavam annum incipit credere ex calore pubertatis, & usque ad 27. Adolescentia durat. Juventus usque ad trigentesimum quintum, in hac temperamentum est humidum & pariter siccum, quod agilitas, ventus, ferocia, &c. demonstrant. Post hæc est virilitas, quæ à S. Augustino, Gravitatis dicta est, quia est constans, & matura, & durat usque ad 45. vel quinquagesimum, tunc incipit frigidescere, & calor remitti durante siccitate. Senectus tandem frigidissima est & siccissima, estque alia decrepita, & alia ultimum senectutis, quam mors consequitur. Hæc est vita brevis, septuaginta anni, si autem in potentibus octuaginta, & amplius nihil, nisi labor, & dolor.

DISPUTATIO V.

DE GENERATIONE ET CORRUPTIONE.

Postquam ea, quæ generationem præcurrere solent velut dispositiones, & conditiones ad generationem necessariò requisitæ, expediti, hic agendum erit de ipsa generatione substantiali, cui etiam annexam, quæ de corruptione, alioquin particulari solent proponi disputatione, utpote cum etiam de ea communes utrique occurrant quæstiones, & hæc ad alterius cognitionem plurimum conducant. Sit itaque

QUÆSTIO I.

Quid sit Generatio, & Corruptio?

I. Nolo hic disputare, licet alii id faciant, contra Anaxagoram, Democritum, & alios antiquiores Phylsophos, an detur generatio substantialis? Nam quotidiana experientia id

I.
Datur generatio sub-
stantialis.

sufficienter convincit, quæ videmus in his sub-
lunaribus quotidie fieri plures mutationes, quæ non sunt tantum accidentales, seu secundum accidentia: ergo datur vera Generatio substantialis, si fiunt secundum substantiam; nam per generationem nihil intelligimus aliud, quam productionem rei ex aliquo, pro-
ut opponitur creationi, quæ est factio rei ex nihilo.